

KAMU GELİRLERİ VE KAMU HARCAMALARI HİPOTEZİ GRANGER NEDENSELLİK TESTİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Seher AÇIKGÖZ

Student, Bilecik Seyh Edebali University
seherzehirr@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-4597-0193

Semra ALTINGÖZ ZARPLI

Assoc. Prof. Dr. Bilecik Seyh Edebali University
semra.altingoz@bilecik.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-4597-0193

**Bu çalışma, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Maliye Anabilim dalı Tezli Yüksek Lisans Programında Hazırlanmakta olan “Kamu Gelirleri ve Kamu Harcamaları Hipotezi Granger Nedensellik Testi: Türkiye Örneği 2006-2024” başlıklı tezden türetilmiştir.*

Özet

Geçmişten günümüze devletlerin en önemli ortak sorunlarından biri bütçe açıklarıdır. Devletler kamu harcamalarına finansman sağlanması amacıyla çeşitli mali araçlara başvurmaktadır. Bu araçlar yeni vergiler koyma, mevcut vergileri artırma ve borçlanma şeklindedir. Kamu harcamaları devletin sunduğu mal ve hizmetlere ait giderler olarak tanımlanırken kamu gelirleri ise devletin mükelleflerden topladığı zorunlu veya isteğe bağlı mali yükümlülükler olarak tanımlanabilmektedir. Gelir ve giderlerin yeterliliğine dair analiz çalışmaları bütçe açıklarının kontrolü, ekonomik büyümenin sağlanması ve mali sürdürülebilirliğin korunması açısından önem arz etmektedir.

Çalışmada 2006:1-2024:9 yıllarına ait bütçe gelir ve gider kalemlerine ait ekonomik veriler kullanılmıştır. Verilerin Analizinde Granger nedensellik Analizi yöntemine başvurulmuştur. Analizin uygulamasının kolaylığı, yaygınlığı ve güvenilirliği tercihimizi etkilemiştir. Kamu Gelirleri- Kamu Harcamaları ile ilgili alternatif teoriler yani harcama-vergi, vergi-harcama, mali senkronizasyon ve kurumsal farklılık teorileri çerçevesinde elde edilen veriler yorumlanmıştır. Daha önce yapılan araştırmalarda, ülke ekonomisindeki değişimlerden kaynaklanan veri setleri üzerinde gerçekleştirilen testler analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, Türkiye için literatürde yer alan vergi-harcama, harcama-vergi, mali senkronizasyon ve kurumsal ayrılık hipotezlerinin geçerli olduğunu göstermektedir.

Araştırmalar sonucunda elde edilen bulgular, bütçe açıklarının giderilmesi ve kamu maliyesinin sürdürülebilirliği açısından literatüre katkı sağlamaktadır. Araştırma çalışmamız sonucunda harca-vergilerdir hipotezini destekler sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar kelimeler: kamu gelirleri, kamu harcamaları, bütçe açıkları, mali disiplin

GRANGER CAUSALITY TEST FOR PUBLIC REVENUES AND PUBLIC EXPENDITURES HYPOTHESIS: TÜRKİYE EXAMPLE

Abstract

From past to present, one of the most significant common challenges faced by states has been budget deficits. Governments employ various fiscal instruments to finance public expenditures, including introducing new taxes, increasing existing taxes, and borrowing. While public expenditures are defined as the costs associated with goods and services provided by the state, public revenues refer to mandatory or voluntary financial obligations collected by the government from taxpayers. Analyzing the adequacy of revenues and expenditures is crucial for controlling budget deficits, achieving economic growth, and maintaining fiscal sustainability.

In this study, economic data pertaining to budget revenues and expenditures for the period 2006:1-2024:9 was utilized. The Granger causality analysis method was employed due to its simplicity, widespread use, and reliability. The findings were interpreted within the framework of alternative theories concerning public revenues and expenditures, namely the expenditure-tax, tax-expenditure, fiscal synchronization, and institutional differences theories. Previous research has indicated that all four hypotheses have been valid for different periods in Turkey. The findings obtained from this research contribute to the literature by providing insights into

addressing budget deficits and ensuring fiscal sustainability. The results of our study support the spend-tax hypothesis.

Keywords: public revenues, public expenditures, budget deficits, fiscal discipline

GİRİŞ

Kamu maliyesinin sürdürülebilirliği ve bütçe dengesinin sağlanması için kamu harcamaları ve kamu gelirleri arasındaki ilişki önem arz etmektedir. Kamu gelirleri ile kamu harcamaları arasındaki ilişkinin analiz edilmesi mali disiplinin korunmasına, bütçe açıklarının kontrol altında tutulmasına ve ekonomik istikrarın sağlanmasına yönelik politikaların belirlenmesine olanak sağlamaktadır.

Ülkelerin gelişmişlik düzeylerine bağlı olarak kamu gelirleri ve kamu harcamaları farklılıklar göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde, özel sektör harcamalarının yüksek olması genellikle devletin ekonomi üzerindeki müdahalesini minimum düzeyde tutmasına olanak tanımaktadır. Bu durum, kamu harcamalarının daha çok sosyal refah, altyapı, eğitim ve sağlık gibi hizmetlere odaklanmasına, ekonomik faaliyetlerde ise piyasa dinamiklerinin ön planda olmasına yol açmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde özel sektör faaliyetlerinin yetersiz olması, devletin ekonomiye daha fazla müdahalesini gerektiren Keynesçi yaklaşımı ön plana çıkarmaktadır (Aslıkara, 2019:69).

Kamu gelirleri, devletin toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve kamu hizmetlerini finanse etmek amacıyla topladığı kaynaklardır. Kamu harcamalarının finansmanında en büyük pay vergi gelirlerine aittir ve bu gelirler öncelikli kaynak olarak kullanılmaktadır. Ancak, vergi gelirlerinin yetersiz kaldığı durumlarda devlet, borçlanma, harçlar, para cezaları, varlık gelirleri ve özelleştirme gelirleri gibi alternatif finansman kaynaklarına başvurarak kamu giderlerini karşılamaktadır (Karaca, 2021; Noyan ve Samancı, 2023).

Kamu harcamaları, devletin farklı birimleri tarafından çeşitli amaçlarla gerçekleştirilen geniş kapsamlı harcamalardır ve her ülkenin ihtiyaçları ve mevcut şartlarına göre farklılık gösterebilir. Bu harcamaların türlerine göre sınıflandırılması, harcama programlarının daha etkili bir şekilde hazırlanmasına ve uygulanmasına olanak tanıyarak, harcamaların iktisadi büyümeye olan katkısını ve meydana getirdiği sonuçları değerlendirmede önemli bir rol oynar (Celepçioğlu, 2011: 8).

Kamu gelirleri ile harcamaları arasındaki nedensellik ilişkisi maliye literatüründe sıkça araştırma konusu olmaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde meydana gelen bütçe açıkları bu ilişkinin araştırılmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Kamu gelir ve harcamaları arasındaki ilişkinin anlaşılması, bütçe açıklarının azaltılmasına ve sürdürülebilir maliye politikalarının oluşturulmasına olanak sağlamaktadır. Bu ilişkinin araştırılması üzerine literatürde sıkça başvuru dört ana hipotez bulunmaktadır (Barış, 2012:12).

Bunlardan ilki Friedman, Buchanan ve Wagner'in savunduğu vergi- harcama hipotezidir. Friedman'a göre, kamu gelirlerindeki artış kamu harcamalarının da artmasına yol açmaktadır (Akbulut ve Yereli, 2016). Vergilerin artırılması yoluyla kamu harcamalarına finansman sağlanması kamu harcamalarının artması yönünde baskı oluşturacağı için bütçe açıklarını artırıcı etki oluşturmaktadır (Arslan, 2019). Vergi-harcama hipotezine dair başka bir görüş ise Buchanan ve Wagner'e göre kamu gelirlerinde meydana gelen artış kamu harcamalarını azaltmaktadır. Vergi oranlarında gerçekleştirilen indirim mal ve hizmet maliyetlerinin düştüğü algısı oluşturmaktadır. Bu durumda kamu hizmet talebi artırılmasına teşvik oluşturmaktadır (Mutascu, 2016:491). Vergi-harcama hipotezi, kamu gelirlerinin kamu harcamalarını tek yönlü bir nedensellikle etkilediğini öne sürmektedir (Aksu, Hüsnü ve Bozma, 2017:314).

İkinci hipotez ise Peacock ve Wiseman'ın (1979) maliye literatürüne kazandırdığı sıçrama hipotezidir. Söz konusu harcama- vergi hipotezine göre afet ve kriz gibi olağanüstü dönemlerde kamu harcamaları artmaktadır. Peacock ve Wiseman'a (1961) göre, olağanüstü dönemlerde gerçekleşen kamu harcamaları artışı kamu gelirlerinin büyük kısmını oluşturan vergilerinde yükselmesine olanak sağlamaktadır (Dökmen, 2012; Günaydın, 2004). Olağanüstü dönem son bulduktan sonra kamu harcamaları azalmaktadır ancak vergi oranlarında azalma görülmemektedir. Bu durum harcamalardan gelirlere doğru tek yönlü nedensellik ilişkisini ortaya koymaktadır (Aksu, Künü ve Bozma, 2017:314).

Üçüncü hipotez ise Musgrave (1966) ve Meltzer ve Richard (1981) tarafından temsil edilen ve mali uyum veya mali senkronizasyon hipotezi adını almaktadır. Bu hipoteze göre kamu gelirleri ve kamu harcamaları eş zamanlı hareket etmektedir ve kamu gelirleri ve kamu harcamaları arasında karşılıklı nedensellik ilişkisi bulunmaktadır

(Aksu, Bozma ve Künü, 2017:314).

Dördüncü hipotezimiz Baghestani ve McNown tarafından savunulan kurumsal farklılık hipotezidir. Bu hipotez kamu gelirleri ve kamu harcamaları kararlarının farklı kurumlar tarafından alındığını ifade etmektedir (Dökmen, 2012). Kurumsal farklılık hipotezine göre kamu gelirleri ve kamu harcamaları arasında nedensellik ilişkisi bulunmamaktadır.

LİTERATÜR

Kamu gelirleri ile kamu harcamaları arasındaki ilişki artan bütçe açıkları, uygulanan maliye politikalarının sürdürülebilirliği ve şeffaflığı açısından önem arz etmektedir. Bu ilişkinin araştırılmasında genellikle nedensellik, eşbütünlük ve panel veri analizleri tercih edilmektedir. Çalışmalarda kullanılan yöntemlerin ve veri setlerinin değişiklik göstermesi çalışma sonuçlarında farklılıkların oluşmasına yol açmaktadır. Bu çalışma, kamu gelirleri ile kamu harcamaları arasındaki nedensellik ilişkisini ele almaktadır. Literatür taraması kapsamında, benzer sonuçlara ulaşan araştırmalara yer verilerek, çalışmanın bulgularının doğruluğunun teyit edilmesi ve ilgili literatürle karşılaştırmalı bir analiz sunulması hedeflenmiştir.

Fues, Hou ve Millea (2003), 1955-2001 ve 1967-2001 dönemleri Tayvan harcama ve gelir verilerine GSYİH verileri kontrol değişken olarak eklediği çalışmada cari harcamalar ve gelirleri verilerini measure linear feedback yöntemi ile analiz etmişlerdir. Analiz sonuçları 1955-2001 yılları verileri için gelirlerden harcamalara tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğu 1967-2001 yılları verileri için ise harcamalardan gelirlere doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi olduğunu göstermektedir. Çalışma hem vergi-harcama hemde harcama- vergi hipotezinin geçerli olduğunu savunmaktadır.

Narayan ve Narayan (2006) 12 ülkenin 1950-2000 dönemi verilerine ilişkin kamu harcamaları, kamu gelirleri ve GSYİH verileri Toda-Yamamoto nedensellik testi ile analiz etmiştir. Analiz sonuçlarına göre; Guatemala, Guayana ve Uruguay için GSYİH ile kamu gelirleri arasında çift yönlü, El Salvador, Haiti, Peru ve Uruguay için GSYİH'den kamu harcamalarına doğru tek yönlü, Ekvador ve Haiti için GSYİH'den kamu gelirlerine doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır. Ayrıca, El Salvador, Haiti, Morityus, Şili ve Venezuela için kamu gelirlerinden kamu harcamalarına doğru, Haiti için kamu harcamalarından kamu gelirlerine doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır. Ancak, Ekvador, Guatemala, Güney Afrika, Peru ve Uruguay ülkeleri kamu gelirleri ve kamu harcamaları verileri arasında nedensellik ilişkisi bulunmamaktadır.

Günaydın (2004), 1950-1999 dönemi Türkiye için kamu harcamaları ve vergi gelirleri verileri Granger Nedensellik testi, Hsiao ve ECM testleri ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kamu harcamalarından kamu gelirlerine doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır.

Maynard ve Guy (2009), 1985:1-2008:4 dönemine ait Barbados GSYİH, faiz oranı, toplam kamu harcamaları ve vergi gelirleri verilerini ikili ve çok değişkenli koentegrasyon ve granger nedensellik testleri ve çok değişkenli hata düzeltme modeli (MECM) ile analiz edilmiştir. Ancak ikili değişkenli koentegrasyon testi değişken eksikliğinden yeterli görülmemiş ve çok değişkenli koentegrasyon testi kabul görmüştür. Analiz sonuçları hem kısa hem uzun dönemde harcamalardan vergi gelirlerine doğru tek yönlü nedensellik ilişkisini göstermektedir.

Akçağlayan ve Kayıran (2010), Türkiye için 1987:1-2005:4 dönemi verilerine ilişkin Toda-Yamamoto nedensellik testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre değişkenler arasında nedensellik ilişkisi yoktur ancak uzun dönemde harcama ve gelirler arasında eşbütünlük ilişkisi bulunmaktadır.

Barış (2012), 1980-2005 dönemine ait Türkiye için kamu harcamaları ve gelir alt kalemleri verileri uzun dönemde Engle-Granger, ikili ko-entegrasyon testi, kısa dönemde Granger nedensellik testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları; uzun dönemde vergi gelirleri ile cari harcamalar ve toplam harcamalar ile toplam gelir alt kalemleri ile arasında ilişki bulunmamaktadır ancak harcama ve diğer gelir alt kalemleri ile ilişki bulunmaktadır. Kısa dönemde cari ve yatırım harcamalarından vergi gelirlerine, cari harcamalardan vergi dışı gelirlere doğru tek yönlü nedensellik ilişkisi bulunmaktadır ancak kısa dönemde toplam harcamalar ile toplam gelir kalemleri arasında nedensellik ilişkisi bulunmamaktadır. Çalışma harcama- vergi ve vergi-harcama hipotezlerini destekler veriler sunmaktadır.

VERİ SETİ VE EKONOMİK YÖNTEM

Çalışmada, kamu harcamaları ve gelirleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla Granger nedensellik analizi yapılmıştır. Analizde Türkiye 2006-2024 dönemleri vergi gelirleri ve sermaye-personel-faiz ve faiz hariç bütçe giderleri verilerinin nominal değişkenler enflasyondan arındırılarak elde edilen reel değişkenler kullanılmıştır. Reel değişkenler Logaritmik değişkenlere dönüştürülerek ADF birim kök testi ile durağanlıkları sınanmıştır. Değişkenler LOGVERG, LOGPDG, LOGSERG, LOGFAG ve LOGFAHG olarak kısaltılmıştır. Çalışmada yer alan değişkenler kısaltılmış tanımlamalar ve kaynakları ile birlikte Tablo 1. de yer almaktadır.

Tablo 1. Uygulamada Kullanılan Değişkenler ve Kaynakları

Bağımlı Değişken	Vergi Gelirleri	LOGVERG	TCMB-EVDS
Bağımsız Değişken	Personel Giderleri	LOGPDG	TCMB-EVDS
Bağımsız Değişken	Sermaye Giderleri	LOGSERG	TCMB-EVDS
Bağımsız Değişken	Faiz Giderleri	LOGFAG	TCMB-EVDS
Bağımsız Değişken	Faiz Hariç Bütçe Giderleri	LOGFAHG	TCMB-EVDS

Kaynak: Tablo tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 1’de Bağımlı değişken Vergi gelirleri, LOGVERG kısaltılması ile ifade edilmektedir. Bağımsız değişkenlerim personel giderleri, sermaye giderleri, faiz giderleri ve faiz hariç bütçe giderleri; LOGPDG, LOGSERG, LOGFAG ve LOGFAHG şeklinde ifade edilmektedir. Verilerimizin kaynağı Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası ve Elektronik Veri Dağıtım Sisteminden elde edilmiştir.

Tablo 2. ADF Birim Kök Test Sonuçları

	SABİTLİ	SABİTLİ-TRENDLİ	SABİTSİZ-TRENDSİZ
LOGVERG	-3.062256	-4.116324	-1.517177
LOGPDG	-2.896931	-3.301218	-2.217724
LOGSERG	-10.13992	-10.45947	-10.02308
LOGFAG	-24.67324	-8.574426	-24.71568
LOGFAHG	-12.46667	-12.73179	-6.262387

LOGVERG, LOGPDG, LOGSERG, LOGFAG VE LOGFAHG değişkenleri serilerinin birinci farkı alınarak ADF birim kök testi uygulanmıştır. Değişkenlerin %5 anlamlılık düzeyinde durağan hale geldikleri düzey, tabloda belirtilmiştir. Schwarz Bilgi Kriteri (SBC) kullanılarak seçilen uygun gecikme uzunluğu, modelin optimum yapısını belirlemeye yönelik olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, maksimum gecikme uzunluğu 14 olarak belirlenmiş ve analizlerde kullanılmıştır.

Granger Nedensellik Testi

Değişkenlere Granger (1969) tarafından geliştirilen ekonomik zaman serileri ilişkilerini incelemek amacıyla geliştirdiği Granger Nedensellik testi uygulanmıştır. Vergi Gelirleri, Personel Giderleri, Faiz Giderleri, Sermaye Giderleri ve Faiz Hariç Bütçe giderleri arasındaki nedensellik ilişkisi incelenmiştir. Test sonuçları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Granger Nedensellik Testi Analiz Sonuçları

	H0 hipotezi	Prob.	H1 hipotezi	Prob.	ALL
LOGVERG	FAG	0.3694	SERG	0.0000	
			PGD	0.0000	
			FAHG	0.0463	0.0000
LOGSERG	FAG	0.5632	VERG	0.0020	
			PGD	0.0000	
			FAHG	0.0000	0.0000
LOGPDG	SERG	0.8399	VERG	0.0000	
	FAG	0.1054	FAHG	0.0000	0.0000
LAGFAHG	SERG	0.3644	VERG	0.0000	
			PGD	0.0068	

			FAH	0.0002	0.0000
LOGFAG	SERG	0.7087	VERG	0.0280	
	FAGH	0.3023	PGD	0.0633	0.0021

Değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü belirlemek amacıyla uygulanan Granger Nedensellik testimiz, H0 nedeni değildir ve H1 nedenidir hipotezlerini sınamaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, faiz giderlerinin vergi gelirleri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Buna karşın, sermaye giderleri, personel giderleri ve faiz hariç giderlerin vergi gelirlerini anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir. Tüm değişkenler birlikte değerlendirildiğinde, sermaye giderleri, personel giderleri ve faiz hariç giderlerin vergi gelirleri üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sermaye giderleri üzerinde faiz giderlerinin bir etkisi bulunmamaktadır. Ancak vergi gelirleri, personel giderleri ve faiz hariç giderler sermaye giderlerini anlamlı şekilde etkilemektedir. Özellikle personel ve faiz hariç giderlerin etkisi öne çıkmaktadır. Tüm değişkenler birlikte değerlendirildiğinde, sermaye giderleri üzerinde güçlü bir nedensellik ilişkisi olduğu görülmüştür.

Personel giderleri, sermaye giderleri ve faiz giderleri ile anlamlı bir ilişki göstermemektedir. Ancak, vergi gelirleri ve faiz hariç giderler personel giderlerini anlamlı şekilde etkilemektedir. Tüm değişkenler birlikte değerlendirildiğinde, personel giderleri üzerinde topluca etkili faktörlerin olduğu görülmüştür.

Faiz hariç giderler üzerinde sermaye giderlerinin bir etkisi yoktur. Ancak, vergi gelirleri, personel giderleri ve faiz giderleri faiz hariç giderleri anlamlı şekilde etkilemektedir. Tüm değişkenler birlikte değerlendirildiğinde, faiz hariç giderler üzerinde güçlü bir nedensellik etkisi olduğu görülmüştür.

Faiz giderleri ile sermaye giderleri, faiz hariç giderler ve personel giderleri arasında bir nedensellik ilişkisi bulunmamaktadır. Ancak, vergi gelirlerinin faiz giderleri üzerinde anlamlı bir etkisi vardır. Tüm değişkenler birlikte değerlendirildiğinde, faiz giderlerinin diğer değişkenler üzerinde belirgin bir nedensellik etkisi olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Kamu harcamalarının, kamu gelirlerinden fazla olduğu durumlarda ortaya çıkan bütçe açıkları, günümüzde küresel bir sorun haline gelmiştir. Bu açıkların giderilmesi için çeşitli mali politikalar uygulanarak ekonomik istikrar sağlanmaya çalışılmaktadır. Harcama ve vergilendirme arasındaki ilişkiden çıkacak kararlar, ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasi yapısına göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle, her ülkenin kendi özel koşullarını dikkate alarak politika geliştirmesi büyük önem taşımaktadır.

Çalışmada, Türkiye’de 2006: 01-2024: 09 dönemi vergi gelirleri ile personel giderleri, sermaye giderleri, yatırım harcamaları, faiz harcamaları ve faiz hariç harcama giderleri arasındaki ilişkiler Granger Nedensellik testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, faiz giderlerinin vergi gelirleri, sermaye giderleri, personel giderleri ve faiz hariç giderlerle anlamlı bir nedensellik ilişkisi bulunmamaktadır. Ancak, sermaye giderleri, personel giderleri ve faiz hariç giderler vergi gelirleri üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Aynı şekilde, vergi gelirleri, personel giderleri ve faiz hariç giderler de sermaye giderlerini anlamlı şekilde etkilemektedir. Faiz hariç giderler üzerinde de benzer şekilde vergi gelirleri, personel giderleri ve faiz giderlerinin belirleyici etkisi görülmektedir. Ayrıca, vergi gelirleri ile faiz giderleri arasında ve faiz giderleri ile faiz hariç harcama giderleri arasında tek yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Tüm değişkenlerin birlikte değerlendirilmesi, değişkenlerin kendi aralarında güçlü bir nedensellik ilişkisi oluşturduğunu ortaya koymuştur. Harca- Vergi hipotezine göre kamu harcamalarının daha etkin bir şekilde planlanması ve önceliklendirilmesi gerektiği, verimlilik düzeylerinin artırılabilmesi ve özel sektör teşviyle harcamaların yönlendirilebileceği vurgulanabilmektedir.

Çalışma sonuçları, harca- vergi arasındaki nedensellik hipotezini desteklemektedir. Çalışma tercih edilen değişkenler açısından Barış (2012) ile benzerlik göstermektedir ancak Çavuşoğlu’nun (2008) kullandığı değişkenler faiz oranı ve GSYİH değişkenleri açısından farklılık göstermektedir. Nedensellik ilişkisi ve ilişki yönü açısından değerlendirildiğinde Çavuşoğlu (2008), Günaydın (2000), Terzi ve Otlular (2006), Çağlar ve Yavuz (2022), Zortuk ve Uzgören (2008) ve Wahid (2008) ile benzerlik göstermektedir. Ancak çalışma sonuçları Akçağlayan ve Kayıran (2010) çalışma sonuçları ile farklılık göstermektedir. Literatür incelendiğinde Akçağlayan

ve Kayıran (2010) ve Terzi ve Otluların (2006) çalışmaları ile harcama ve gelirler arasında uzun dönemde eşbütünleşme ilişkisi tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

Aslıkara, F. (2019). Kamu Harcamaları ve Ekonomik Büyüme ilişkisi: Türkiye Örneği. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Akbulut, H. & Yereli, A. B. (2016). Kamu gelirleri ve kamu harcamaları nedensellik ilişkisi: 2006-2015 dönemi için Türkiye örneği. *Sosyoekonomi*, 24(27), 103-120.

Akçağlayan, A. & Kayıran, M. (2010), "Türkiye'de Kamu Harcamaları ve Gelirleri: Nedensellik İlişkisi Üzerine Bir Araştırma", *Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5 (2), ss. 129-130.

Aksu, H., Künü, S. & Bozma, G. (2017) Mali Senkronizasyon Hipotezi Türkiye İçin Geçerli Mi?. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 31 2017 Sayı: 2 (311- 324).

Bariş, Ö. (2012). Kamu Harcamaları ve Kamu Gelirleri Arasındaki Nedensellik İlişkisi: Türkiye Örneği (1980-2005). *Karadeniz Teknik Üniversitesi. (Yüksek Lisans Tezi)*.

Chang, T. & Ho, Y. H. (2002), "Tax-and-Spend, Spend-and-Tax or Fiscal Synchronization: The Case of China", *Journal of Development*, 27 (1), 151-160.

Çağlar, A. E., & Yavuz, E. (2022). Türkiyede Vergi Gelirleri ve Kamu Harcamaları İlişkisinin Araştırılması: Fourier Yaklaşımları ile Kanıtlar. *Business and Economics Research Journal*, 13(4), 657-669.

Çavusoglu, A.T. (2008), "Türkiye'de Kamu Gelirleri ile Kamu Harcamaları Arasındaki İlişki Üzerine Ekonometrik Bir Analiz", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 143- 160.

Çelepçioğlu, Eker, M. (2011). Kamu Harcamalarının Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

Dökmen, G. (2012), "Kamu Harcamaları ve Kamu Gelirleri Arasındaki İlişki: Panel Nedensellik Analizi", *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(2), 115-143.

Fues, Scott M. & W. H, Jack & Millea, M. (2003), "Tax or Spend, What Causes What? Reconsidering Taiwan's Experience", *International Journal of Business and Economics*, 2 (2), 109-119.

Günaydın, İ. (2004), "Vergi-Harcama Tartışması: Türkiye Örneği", *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 5(2), 163-181.

Karaca, C. (2021). *Kamu Maliyesi*. Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Maynard, Tracy ve Guy, Kester (2009), "The Causal Relationship between Government Expenditure and Tax Revenue in Barbados", Presented at the Annual Review Seminar Research Department Central Bank of Barbados, 1-14.

Mutascu, M. (2016). Government revenues and expenditures in the East European economies: Abootstrap panel granger causality approach. *Eastern European Economics*, 54(6), 489-502.

Narayan, P, K. & Narayan, S. (2006), "Government Revenue and Government Expenditure Nexus:Evidence from Developing Countries", *Applied Economics*, 38(3), pp. 285-291.

Samancı, M. & Noyan, E. (2023). Türkiye Yüzyılında Kamu Harcamaları Ve Kamu Gelirleri İlişkisi: Var Analizi. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, Mart 2023, 6(1), 2-11.

Zortuk, M. & Uzgören, N. (2008), "The Relationship between bhe Taxation and Government Expenditure in Turkey-Bounds Test Approach", *Banks and Banks Systems*, 3 (1), 57 – 61.

Wahid, A. N.M. (2008), "An Emprical Investigation on the Nexus between Tax Revenue and Government Spending: The Case of Turkey", *International Research Journal of Finance and Economics*, 16, 46-51.